

Brüssel, 20.7.2021
COM(2021) 429 final

2021/0244 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1153 selles osas, mis puudutab pädevate asutuste juurdepääsu pangakontode keskregistritele ühtse juurdepääsupunkti kaudu

{SWD(2021) 210 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Nagu on rõhutatud ELi organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse strateegias aastateks 2021–2025,¹ peab Euroopa Liit tõhustama võitlust kuritegevuse rahastamise vastu. Organiseeritud kuritegelikud rühmitused kasutavad oma märkimisväärset ebaseaduslikku tulu, et imbuda seaduslikku majandusse ja avalikku sektorisse ning õõnestada õigusriiki ja põhiõigusi ning inimeste õigust turvalisusele ja nende usaldust avaliku sektori asutuste vastu. ELis kuritegelikul teel saadud ebaseaduslik tulu oli 2019. aastal 139 miljardit eurot,² mis moodustab 1 % ELi sisemajanduse koguproduktist. Kuigi nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil on välja töötatud kuritegeliku vara tagasivõitmise õigusraamistik, konfiskeeritakse ainult väike osa kuriteovahenditest ja kriminaaltulust³.

Kiire juurdepääs finantsteabele on tõhusa finantsuurimise ning kuriteovahendite ja kriminaaltulu jälitamise ja konfiskeerimise võti. Sellega seoses on hädavajalik teada, kellel on pangakonto muus liikmesriigis kui uurimist korraldav liikmesriik: mitte ainult selleks, et teha kindlaks, millisele liikmesriigile tuleb arestimis- ja konfiskeerimisotsused saata,⁴ vaid ka selleks, et anda uurijatele võimalikku olulist teavet. Et ühes liikmesriigis kuritegude tõkestamise, avastamise, uurimise või nende eest vastutusele võtmise eest vastutavad asutused saaksid teavet uurimisaluste isikute kohta, kellel on pangakontosid teises liikmesriigis, peavad nad praegu aga teavet koguma politseikoostöö või õiguslase koostöö kanalite kaudu. See on sageli koormav ja aeganõudev protsess, mis takistab kiiret juurdepääsu teabele, nagu nähtub rahapesu ja terrorismi rahastamise vastast võitlust ning õiguskaitset käsitlevate komisjoni seadusandlike ettepanekute paketi lisatud mõjuhinnangu 7. lisast.

(Viienda) rahapesuvastase direktiivi artikli 32a kohaselt⁵ peavad liikmesriigid looma automatiseeritud keskmehhanismid, nagu keskregistrid või kesksed elektroonilised andmeotsingu süsteemid, mis võimaldavad tuvastada kõiki füüsilisi või juriidilisi isikud, kellel või kelle kontrolli all on maksekontosid, pangakontosid ja hoiulaekaid.

¹ Euroopa Komisjoni teatis ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025) kohta (COM(2021) 170 final, 14.4.2021).

² See hõlmab ebaseaduslikke uimasteid, inimkaubandust, rändajate ebaseaduslikku üle piiri toimetamist, pettust (varifirmadega seotud ühendusesisene käibemaksupettus, intellektuaalomandi õiguste rikkumine, toidupettus), keskkonnakuritegusid (ebaseaduslik jäätmevedu ja looduslike liikidega kaubitsemine), ebaseaduslikke tulirelvi, ebaseaduslikku tubakat, küberkuritegevust ja organiseeritud varavastast kuritegevust (uuring „Mapping the risk of serious and organised crime infiltration in legitimate businesses“, märts 2021, DR0221244ENN); <https://data.europa.eu/doi/10.2837/64101>.

³ Europol, „Does crime still pay? Criminal Asset Recovery in the EU – Survey of statistical information“ 2010–2014, 2016; <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/does-crimestill-pay>.

⁴ Nõukogu raamotsuste 2003/757/JSK ja 2006/783/JSK ning (alates 19. detsembrist 2020) määruse (EL) 2018/1805 alusel.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

Direktiiviga (EL) 2019/1153⁶ nõutakse juba praegu, et liikmesriigid määraksid kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks pädevad asutused, et neil oleks juurdepääs automatiseeritud keskmehhanismidele (millele osutatakse direktiivis (EL) 2019/1153 kui pangakontode keskregistritele, edaspidi kasutatud mõiste) ja et nad saaksid teha nendes otsinguid. Samuti nõutakse nimetatud direktiivis, et nad lisaksid oma määratud pädevate asutuste hulka kriminaaltulu jälitamise talitused, ning võimaldatakse liikmesriikidel määrata maksuhaldurid ja korrupsioonivastased asutused pädevateks asutusteks, kui need on siseriikliku õiguse kohaselt pädevad kuritegusid tõkestama, avastama, uurima või nende eest vastutusele võtma. Direktiivi ülevõtmise tähtaeg on 1. august 2021.

Vastavalt komisjoni ettepanekule võtta vastu uus rahapesuvastane direktiiv, mis esitatakse koos käesoleva ettepanekuga, tagavad liikmesriigid, et pangakontode keskregistritest pärit teave on kättesaadav pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, mille töötab välja ja mida haldab komisjon⁷. Pangakontode keskregistrite ühendamise saaksid ametiasutused, kellel on juurdepääs pangakontode registrite ühtsele juurdepääsupunktile, kiiresti kindlaks teha, kas isikul on pangakontosid teistes liikmesriikides, ilma et nad peaks seda küsima kõigilt oma partneritelt kõigis liikmesriikides. Kooskõlas oma õigusliku alusega (Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikkel 114) võimaldab uus rahapesuvastane direktiiv juurdepääsu pangakontode registrite ühtsele juurdepääsupunktile ainult rahapesu andmebüroodele, riigiasutustele, kes saavad kohustatud isikutelt teateid kahtlaste tehingute kohta,⁸ ja edastavad need vajaduse korral kriminaaluurimisasutustele. Raskete kuritegude vastu võitlemise ja eelkõige tõhusate finantsuurimiste korraldamise huvides peab aga kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks pädevatel asutustel samuti olema juurdepääs pangakontode registrite ühtsele juurdepääsupunktile, mis võimaldab neil kindlaks teha, analüüsida ja tõlgendada kriminaalmenetluse seisukohast olulist finantsteavet.

Käesoleva ettepaneku eesmärk on laiendada juurdepääsu pangakontode registrite ühtsele juurdepääsupunktile, mis on loodud uue rahapesuvastase direktiiviga, kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks pädevatele asutustele, kes on määratud pädevateks asutusteks vastavalt direktiivi (EL) 2019/1153 artikli 3 lõikele 1.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolev ettepanek täiendab pangakontode registrite ühtset juurdepääsupunkti käsitlevaid sätteid, mis sisalduvad komisjoni ettepanekus uue rahapesuvastase direktiivi kohta.

Rahapesuvastase raamistiku alus (ELi toimimise lepingu artikkel 114) on seotud siseturuga ning selle eesmärk on takistada liidu finantsüsteemi kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil. Käesolev ettepanek täiendab ja arendab edasi rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase poliitika ennetavat poolt ning tugevdab õigusraamistikku õiguskaitsealase koostöö seisukohast.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel (ELT L 186, 11.7.2019, lk 122).

⁷ Komisjoni ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2021/XX.

⁸ Juriidiline või füüsiline isik, kes kuulub rahapesuvastase direktiivi kohaldamisalasse ja kelle suhtes kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise vastaseid norme.

Ettepanek on kooskõlas liidu tegevuskavaga, mis käsitleb liidu terviklikku poliitikat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks, ja mille komisjon võttis vastu 2020. aasta mais⁹. Tegevuskavas rõhutatakse, et kogu liitu hõlmav pangakontode keskregistrite ühendamine on vajalik selleks, et kiirendada rahapesu andmebüroode ja õiguskaitseasutuste juurdepääsu pangakontode andmetele ning hõlbustada piiriülest koostööd. ELi julgeolekuliidu strateegias (juuli 2020)¹⁰ rõhutatakse samuti, et selline ühendamine võib oluliselt kiirendada rahapesu andmebüroode ja pädevate asutuste juurdepääsu finantsteabele. ELi uus organiseeritud kuritegevusega võitlemise strateegia annab märku sellest, et komisjon vaatab läbi direktiivi (EL) 2019/1153, et anda õiguskaitseasutustele juurdepääs tulevasele platvormile, mis ühendab pangakontode keskregistreid kogu liidus.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Kavandatav direktiiv on kooskõlas liidu poliitikaeesmärkidega, eelkõige raskete kuritegude vastase võitlusega, ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikuga, sealhulgas uue rahapesuvastase paketiga.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Kooskõlas muudetava õigusakti vastuvõtmiseks kasutatud õigusliku alusega, st direktiiviga (EL) 2019/1153, on kavandatava direktiivi õiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 87 lõige 2. See säte võimaldab liidul võtta liikmesriikide pädevate asutuste (sealhulgas politsei-, tolli- ja teiste spetsialiseerunud õiguskaitseasutuste) vahelise politseikoostöö meetmeid, eriti kuritegude tõkestamise, avastamise ja uurimise seisukohast olulise teabe kogumisel, säilitamisel ja vahetamisel.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 3 sätestatud subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt ei suuda liikmesriigid üksi ettepaneku eesmarke piisavalt saavutada ja seepärast on need paremini saavutatavad liidu tasandil. Ettepanek piirdub üksnes sellega, mis on vajalik nende eesmärkide saavutamiseks.

Organiseeritud kuritegelikud rühmitused tegutsevad sageli piiriüleselt, muu hulgas selleks, et varjata ja reinvesteerida ebaseaduslikult saadud vara. Oht, et organiseeritud kuritegelikud rühmitused suunavad oma ebaseaduslikku tulu eesmärgiga imbuda majandusse, mõjutab liitu tervikuna ja nõuab seetõttu reageerimist ELi tasandil.

- **Proportsionaalsus**

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev ettepanek kaugemale sellest, mis on vajalik ja proportsionaalne, et hõlbustada liidu kodanike kaitsmise eest vastutavatel avaliku sektori asutustel asjassepuutuva finantsteabe kasutamist ja jagamist.

Direktiiviga (EL) 2019/1153 antakse juurdepääs ainult piiratud hulga andmetele (nt omaniku nimi, pangakonto number), mis on rangelt vajalikud, et teha kindlaks, kas

⁹ Komisjoni teatis tegevuskava kohta, mis käsitleb liidu terviklikku poliitikat rahapesu ja terrorismi rahastamise ärahoidmiseks (C(2020) 2800, 7.5.2020).

¹⁰ Komisjoni teatis ELi julgeolekuliidu strateegia kohta (COM(2020) 605, 24.7.2020).

uurimisel isikul on pangakonto ja millises pangas see on. Sama piirang kehtib ka käesoleva ettepanekuga loodud juurdepääsu- ja otsinguvõimalustele pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu.

Sellest tulenevalt on teiste liikmesriikide pädevatel asutustel pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu otsejuurdepääs järgmistele piiratud andmetele ja võimalus teha nendes otsinguid (vt direktiivi (EL) 2019/1153 artikli 4 lõige 2 koostoimes artikli 2 lõikega 7; vt ka kehtiva rahapesuvastase direktiivi artikli 32a lõige 3, kavandatava uue rahapesuvastase direktiivi artikli 14 lõige 3 ja kavandatava uue rahapesuvastase määruse artikli 18 lõige 1):

- kliendikonto omaniku ja kõigi arvatavalt kliendi nimel tegutsevate isikute kohta: nimi, millele lisanduvad muud nõutavad andmed isikusamasuse tuvastamiseks või kordumatu tunnuscode;
- kliendikonto omaniku asemel tegelikult kasu saava omaniku kohta: nimi, millele lisanduvad muud nõutavad andmed isikusamasuse tuvastamiseks või kordumatu tunnuscode;
- panga- või maksekonto kohta: rahvusvaheline pangakontonumber (IBAN) ning konto avamise ja sulgemise kuupäev;
- hoiulaeka kohta: üürilevõtja nimi, millele lisanduvad muud nõutavad andmed isikusamasuse tuvastamiseks või kordumatu tunnuscode ja üürimise kestus.

Vastavalt siinkohal kavandatavatele meetmetele ei ole kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks pädevatel asutustel endiselt juurdepääsu tundlikele andmetele, nagu teave tehingute kohta või kontojäädgid, ega võimalust neid otsida. Pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu tehakse kättesaadavaks üksnes teave, mis on rangelt vajalik panga- või maksekonto või hoiulaeka omaniku tuvastamiseks. Kui ametiasutused on käesolevas ettepanekus sätestatud juurdepääsu kasutades kindlaks teinud, millise finantseerimisasutuse juures on uurimisel isikul teises liikmesriigis asuv pangakonto, peavad nad vajaduse korral taotlema täiendavat teavet (nt tehingute loetelu) asjakohaste politsei- või õigusosalase koostöö kanalite kaudu.

- **Vahendi valik**

Käesoleva ettepaneku õiguslikuks vormiks on valitud direktiiv, kuna sellega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1153.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Teiste institutsioonide seisukohad ja konsulteerimine sidusrühmadega**

Nõukogu 2020. aasta juuni järeldustes finantsuurimiste tõhustamise kohta raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks¹¹ kutsusid liikmesriigid komisjoni üles kaaluma õigusraamistiku edasist tõhustamist riiklike pangakontode keskregistrite ühendamise kaudu, et kiirendada juurdepääsu finantsteabele ja hõlbustada piiriülest koostööd pädevate asutuste vahel kogu liidus.

¹¹ Nõukogu 17. juuni 2020. aasta järeldused finantsuurimise tõhustamise kohta raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, 8927/20.

Oma 10. juuli 2020. aasta resolutsioonis¹² tervitas Euroopa Parlament komisjoni kava tagada pangakontode keskregistrite omavaheline ühendamine, et kiirendada juurdepääsu finantsteabele, et õiguskaitseasutused ja rahapesu andmebürood saaksid juurdepääsu finantsteabele eri uurimisetappides, ning hõlbustada piiriülest koostööd täielikus kooskõlas kohaldatavate andmekaitse normidega.

Käesoleva ettepaneku ettevalmistamise käigus konsulteeris komisjon kriminaaltulu jälitamise talitustega kriminaaltulu jälitamise talituste platvormi koosolekutel ning mitteametliku ja sihispärase konsulteerimise kaudu. Nad toetasid algatust täielikult.

- **Mõjuhinnang**

Ettepanekut toetab mõjuhinnang kavandatava uue rahapesuvastase paketi kohta (eelkõige selle 7. lisa pangakontode registrite ühendamise kohta), mille kohta õiguskontrollikomitee esitas 4. detsembril 2020 positiivse arvamuse. Komisjoni talituste töödokumendis, mis on lisatud ettepanekule, analüüsitakse põhjalikumalt olukorda ja mõju, mis tuleneb pangakontode keskregistrite ühendatud süsteemile juurdepääsu laiendamisest ka kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks pädevatele asutustele, kes on määratud direktiivi 2019/1153 alusel.

- **Põhiõigused**

Ettepanekuga antakse selgelt määratud asutustele, kes on pädevad kuritegusid tõkestama, avastama, uurima või nende eest vastutusele võtma, juurdepääs pangakontode keskregistrite ühendatud süsteemile ehk pangakontode registrite ühtsele juurdepääsupunktile. See võimaldab neil kiiresti kindlaks teha, kas isikul on pangakontosid teistes liikmesriikides, ilma et nad peaksid pöörduma kõigi ELi liikmesriikide kõigi partnerite poole.

Pangakontode keskregistrid koondavad juriidiliste ja füüsiliste isikute isikuandmeid. Pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti juurdepääsu laiendamine mõjutab seega andmesubjektide põhiõigusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusse ja õigust isikuandmete kaitsele (vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklid 7 ja 8).

Kõik sellest tulenevad hartas tunnustatud õiguste ja vabaduste, eelkõige artiklites 7 ja 8 sätestatud õiguste ja vabaduste kasutamise piirangud on kooskõlas hartas, eelkõige selle artikli 52 lõikes 1, sätestatud nõuetega.

Piirang on ette nähtud õigusnormidega ja seda õigustab vajadus taotleda liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvat eesmärki, milleks on raskete kuritegude vastu võitlemine.

Lisaks austatakse kõnealuste õiguste ja vabaduste olemust ning piirangud on proportsionaalsed taotletava eesmärgiga.

Seoses õigusega eraelu puutumatusse on mõju piiratud, eriti kuna käesoleva ettepanekuga ei nõuta kontoomaniku kohta lisaandmete kogumist, ning arvestades, et teistelt liikmesriikidelt pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu kättesaadavat teavet saab juba hankida politsei- ja õiguslase koostöö kanalite kaudu. Lisaks on eraelu puutumatus õiguse rikkumine suhteliselt piiratud, kuna juurdepääsetavad ja otsitavad andmed ei hõlma

¹² Euroopa Parlamendi 10. juuli 2020. aasta resolutsioon liidu tervikliku poliitika kohta rahapesu ja terrorismi rahastamise ärastamiseks – komisjoni tegevuskava ja muud viimase aja arengud (2020/2686(RSP)).

finantstehinguid ega kontojääki. Need hõlmavad piiratud hulka teavet (nt omaniku nimi ja pangakonto number), mida asjaomase liikmesriigi pädev asutus nõuab rangelt selleks, et teha kindlaks, millises teises liikmesriigis asuvas pangas (millistes pankades) on uurimisel isikul konto.

Seoses füüsiliste isikute isikuandmete kaitsega võib pangakontodel olev teave sisaldada isikuandmeid ning kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks pädevate asutuste juurdepääs nendele andmetele kujutaks endast isikuandmete töötlemist. Kui töödeldakse pangakontode keskregistrite andmeid, millele kõnealustel asutustel on juurdepääs ja kus nad teevad otsinguid pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, siis kohaldatakse töötlemise suhtes riiklikke õigusnorme, millega on üle võetud direktiiv (EL) 2016/680, nagu praegu tehakse andmete puhul, millele on juurdepääs ja kus tehakse otsinguid direktiivi (EL) 2019/1153 alusel.

Lisaks kohaldatakse direktiivis (EL) 2019/1153 juba sätestatud kaitsemeetmeid ja piiranguid ka määratud asutuste otsejuurdepääsu suhtes teiste liikmesriikide pangakontode keskregistritele või otsingute suhtes teiste liikmesriikide pangakontode keskregistrites pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu. See puudutab ennekõike kõnealuse direktiivi artiklites 3, 4, 5 ja 6 sätestatud kaitsemeetmeid ja piiranguid, millega nähakse nimelt ette järgmine:

- pangakontode keskregistritele saavad juurde pääseda ja neis otsinguid teha, sh pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, ainult pädevad asutused, kelle liikmesriigid on määranud kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks (artikli 3 lõige 1 koostoimes direktiivi uue artikli 4 lõikega 1a);
- pangakontode keskregistritele juurdepääsu saamise ja neis otsingute tegemise õigus, sealhulgas pangakontode registrite ühtsete juurdepääsupunktide kaudu, antakse üksnes raskete kuritegude tõkestamise, avastamise, uurimise või nende eest vastutusele võtmise või rasket kuritegu puudutava kriminaaluurimise toetamise eesmärgil (direktiivi artikli 4 lõige 1 ja uus lõige 1a). Rasked kuriteod on selles kontekstis määruse (EL) 2016/794 I lisas¹³ (direktiivi artikli 2 lõige 12) loetletud kuriteoliigid;
- nagu eespool sätestatud, on pangakontode keskregistrite, sealhulgas pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu juurdepääsetav ja otsitav teave piiratud teabega, mis on rangelt vajalik selleks, et teha kindlaks, kas uurimisel isikul on pangakonto ja millises pankades (nt omaniku nimi ja pangakonto number) (artikli 4 lõige 2 koostoimes artikli 2 lõikega 7);
- juurdepääsu võivad üksikjuhtumipõhiselt saada ja otsinguid teha, sealhulgas pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, iga päeva asutuse spetsiaalselt määratud ja volitatud töötajad (artikli 5 lõiked 1 ja 2). Liikmesriigid peavad võtma kasutusele meetmed, mis tagavad andmete rangetele tehnoloogiastandarditele vastava turvalisuse selleks, et pangakontode andmetele saaks ligi pääseda ja neis otsinguid teha (artikli 5 lõige 3);

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (ELT L 135, 24.5.2016, lk 53).

- logisid tuleb pidada iga juurdepääsu ja otsingu kohta, sh juhul, kui need tehakse pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu (artikli 6 lõige 1). Logisid peavad regulaarselt kontrollima pangakontode keskregistrite andmekaitseametnikud ja need tuleb teha taotluse korral kättesaadavaks pädevale järelevalveasutusele (artikli 6 lõige 2). Logisid võib pidada üksnes andmekaitse järelevalve eesmärgil, neid tuleb asjakohaste meetmetega kaitsta loata juurdepääsu eest ja need tuleb kustutada viie aasta möödumisel nende loomisest, välja arvatud juhul, kui neid vajatakse järelevalvemenetluste raames (artikli 6 lõige 3).

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Muudetavas õigusaktis (direktiiv (EL) 2019/1153) on juba sätestatud asjakohane järelevalve, aruandlus ja hindamine.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ettepanek ei eelda ülevõtmiseks selgitavaid dokumente.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artikliga 1 muudetakse direktiivi (EL) 2019/1153 artiklit 4 ja antakse kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks määratud pädevatele asutustele võimalus saada otsejuurdepääs teiste liikmesriikide pangakontode keskregistritele ja teha nendes otsinguid pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu.

Artiklis 2 sätestatakse tähtaeg, mille jooksul liikmesriigid peavad uue direktiivi üle võtma.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1153 selles osas, mis puudutab pädevate asutuste juurdepääsu pangakontode keskregistritele ühtse juurdepääsupunkti kaudu

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 87 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹⁴,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust¹⁵,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Finantsteabele juurdepääsu hõlbustamine on vajalik raskete kuritegude, sh terrorismi tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks. Eelkõige on kiire juurdepääs finantsteabele oluline tõhusa kriminaaluurimise korraldamiseks ning kuriteovahendite ja kriminaaltulu jälitamiseks ja hilisemaks konfiskeerimiseks.
- (2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/1153¹⁶ võimaldatakse liikmesriikide poolt kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks määratud pädevatel asutustel saada juurdepääs pangakontode andmetele ja teha neis otsinguid, võttes arvesse teatavaid kaitsemeetmeid ja piiranguid. Direktiivis (EL) 2019/1153 on pangakontode andmed määratletud kui teatav teave, mis sisaldub liikmesriikide poolt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849¹⁷ kohaselt loodud automatiseeritud keskmehhanismides, millele on osutatud direktiivis (EL) 2019/1153 kui pangakontode keskregistritele.
- (3) Direktiivi (EL) 2019/1153 kohaselt määratud asutuste hulka kuuluvad vähemalt kriminaaltulu jälitamise talitused ning nende hulka võivad kuuluda ka maksuhaldurid ja korruptsioonivastased asutused, kui nad on siseriikliku õiguse kohaselt pädevad

¹⁴ ELT C , , lk .

¹⁵ ELT C , , lk .

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2000/642/JSK (ELT L 186, 11.7.2019, lk 122).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

kuritegusid tõkestama, avastama, uurima või nende eest vastutusele võtma. Kõnealuse direktiivi kohaselt on pädevatel asutustel õigus saada otsejuurdepääs üksnes need asutused määranud liikmesriigi pangakontode keskregistritele ja teha neis otsinguid.

- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) AAAA/XX,¹⁸ millega asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2015/849¹⁹ ja säilitatakse kõnealuse direktiiviga loodud süsteemi põhijooned, on lisaks sätestatud, et automatiseeritud keskmehhanismid on omavahel ühendatud pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, mille töötab välja ja mida haldab komisjon. Direktiivi (EL) AAAA/XX kohaselt on edaspidi aga otsejuurdepääs automatiseeritud keskmehhanismidele, sealhulgas pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, üksnes rahapesu andmebüroodel.
- (5) Võttes arvesse organiseeritud kuritegevuse ja rahapesu piiriülest iseloomu ning asjakohase finantsteabe tähtsust kuritegevuse vastu võitlemisel, sealhulgas võimaluse ja vajaduse korral ebaseaduslikult saadud vara päritolu kiire kindlakstegemise, arestimise ja konfiskeerimise kaudu, peaks direktiivi (EL) 2019/1153 kohaselt kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks määratud pädevatel asutustel olema otsejuurdepääs teiste liikmesriikide pangakontode keskregistritele ja võimalus teha neis otsinguid direktiivi (EL) AAAA/XX kohaselt loodud pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu.
- (6) Direktiiviga (EL) 2019/1153 juba kehtestatud kaitsemeetmeid ja piiranguid tuleks kohaldada ka võimaluste suhtes pääseda juurde pangakontode andmetele ja teha neis otsinguid käesoleva direktiiviga loodud pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu. Need kaitsemeetmed ja piirangud sisaldavad muu hulgas piirangut asutuste suhtes, kellel on õigus pangakontode andmetele juurde pääseda ja teha nendes otsinguid, juurdepääsu ja otsingu tegemise eesmärgi, juurdepääsetava ja otsitava teabe liike, määratud pädevate asutuste töötajate suhtes kohaldatavaid nõudeid, andmete turvalisust ning juurdepääsu ja otsingute logimist.
- (7) Kui pädevad asutused töötlevad isikuandmeid seoses käesoleva direktiiviga kehtestatud juurdepääsu- ja otsinguvõimalustega, kohaldatakse nende suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680²⁰. Sellepärast austatakse käesolevas direktiivis põhiõigusi ning järgitakse ELi toimimise lepingu artiklis 6 ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, eriti õigust era- ja perekonnaelu austamisele ning õigust isikuandmete kaitsele.
- (8) Arvestades, et liikmesriigid ei suuda piisavalt saavutada käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt anda kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks, uurimiseks või nende eest vastutusele võtmiseks määratud pädevatele asutustele õigus saada juurdepääs teiste

¹⁸ [Viide uuele rahapesuvastasele direktiivile, kui see on vastu võetud.]

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnustatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnustatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

liikmesriikide pangakontode keskregistritele ja teha neis otsinguid direktiiviga (EL) AAAA/XX loodud pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, kuid seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealusel artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (9) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]

[või]

[Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealusel protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.]

- (10) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (11) Direktiivi (EL) 2019/1153 tuleks seetõttu vastavalt muuta.
- (12) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikele 1²¹ konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga [kes esitas oma arvamuse XX 2021],

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi (EL) 2019/1153 artiklisse 4 lisatakse järgmine lõige:

„1a. Liikmesriigid tagavad, et artikli 3 lõike 1 kohaselt määratud pädevatel riiklikel asutustel on õigus saada kiire otsejuurdepääs teiste liikmesriikide pangakontode andmetele, mis on kättesaadavad direktiivi (EL) AAAA/XX [*uue rahapesuvastase direktiivi*] artikli XX kohaselt loodud pangakontode registrite ühtse juurdepääsupunkti kaudu, ning teha nendes otsinguid, kui see on vajalik neile määratud ülesannete täitmiseks raske kuriteo tõkestamise, avastamise ja uurimise või selle eest vastutusele võtmise või rasket kuritegu puudutava kriminaaluurimise toetamise eesmärgil, muu hulgas vastava uurimisega seotud vara tuvastamiseks, selle päritolu kindlakstegemiseks ja arestimiseks.“

Artikkel 2

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [XXAA] [*ülevõtmisperiood viiakse kooskõlla uues*

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

rahapesuvastases direktiivis kehtestatud automatiseeritud keskmehhanismide ühendamise sätetega]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendes normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetavate põhiliste õigus- ja haldusnormide teksti.

Artikkel 3

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 4

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*